

істердің көп бөлігін құрайды, оны дұрыс деп тануға болмайды. Процессуалдық құжат бола отырып, шағым мұндай құжатқа қойылатын ең аз талаптарға сәйкес келуі керек: одан шағым беруші бұлтартпау шарасын қолдануды заңсыз және негізсіз деп санайтыны және оның ұстанымын не негіздейтіні анық болуы керек.

Біздің ойымызша, сот отырысында күзетпен ұстау бұлтартпау шарасы ретінде қолданудың заңдылығы мен негізділігін сөзсіз дәлелдеу үшін тергеушіге сотқа жіберілген материалдардың құрамы мен көлемін мұқият анықтау құқығын берген дұрыс. Материалдар сотқа көшірмелерде ұсынылсын. Қажет болған жағдайда, егер олар айыпталушының жасалған қылмысқа қатысуын растаса, куәлардан жауап алу хаттамалары, сараптама қорытындылары және қылмыстық істегі басқа да құжаттар көшірмелерде сотқа жіберілуі мүмкін.

Сонымен бірге, тергеуші іс материалдарымен бірге сотқа жіберілген жазбаша түсініктемеде дәлелдемелерді тізімдей алады, бұл ретте қандай да бір іс жүргізу құжатын неге ұсыну мүмкін еместігін көрсетеді.

Сотқа дейінгі тергеп-тексеру құпиясын сақтау қылмыстың тез және толық ашылуын қамтамасыз етудің шарты болып табылады. Тергеуші алған мәліметтерді мерзімінен бұрын жариялау бұл мәселені шешуге елеулі кедергілер тудыруы мүмкін.

Қалай болғанда да, күзетпен ұстаудың негізділігі туралы дәлелдемелерді зерттеу мен бағалау мен айыптау негізделген дәлелдемелерге қатысты бірдей әрекеттер арасында кедергі жасау мүмкін емес. Адамға тағылған айыптың негізсіз, негізсіз болып, және тиісінше тұтқындаудың өзі де негізсіз болатын нақты деректердің ең аз мөлшері міндетті түрде сот тексерісі процесінде жан-жақты зерттелуі тиіс.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы// <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000>
2. Патсаев У. Предварительное следствие в Республике Казахстан: проблемы и возможные пути повышения роли следователя. Алматы. 2010. 37-39 бб.
3. Дубинский А.Я. Прекращение уголовного дела в стадии предварительного расследования. –М., Наука.– 1998. 285 с.
4. Руководство для свидетелей / Под ред. Н.А. Селиванова, В.А. Снеткова. М., 1998. 46 с.
5. Толеубекова Б.Х., Капсалямов К.Ж., Шнарбеков Б.К., Бекишев Д.К. Уголовно-процессуальное право РК (часть Особенная). Досудебные стадии. Алматы, 2002. 158 с.

ӘОЖ 81

<https://doi.org/10.53355/17106-0974-9318-g>

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІ

Тлеуханова М. Қ.

«Шетел тілдері және аударма ісі» мамандығының ШТҚ 232 топ студенті

І. Жансүгіров атындағы Жетісу университеті

E-mail: Meruert469978@mail.ru

Негізгі әдістемелік инновациялар шет тілін оқытудың интерактивті әдістерін қолдануымен байланысты. Коммуникативті тәсілден оның алуан түріне-интерактивті тәсілге ауысудың бұл тенденциясын мұғалімдер сабақтарында тиімді пайдаланып, дәстүрлі әдіс бойынша өткізеді. Бастауыш мектепте пәннің интерактивті әдістерді қолдану, шет тіліндегі оқу процесі болып табылады, ал оқу объектісі шет тілін оқытудың интерактивті әдістері болып табылады. Интерактивті әдістерді қолдану сабақтың

мақсатына, қатысушылар мен мұғалімнің тәжірибесіне, олардың талғамына әртүрлі себептерге байланысты екендігі айтылады.

Тірек сөздер: әдістемелік инновациялар, шет тілін оқытудың әдістемесі, ақпараттық технологиялар, интерактивті оқыту тұжырымдамасы, рефлексиялық қабілеттер, оқу мотивтері, қарым-қатынас құралы.

Основные методические новшества связаны с использованием интерактивных методов обучения иностранному языку. Эта тенденция перехода от коммуникативного подхода к его различным формам - интерактивному подходу - эффективно используется учителями на уроках и осуществляется традиционным способом. Использование интерактивных методов изучения предмета в начальной школе - это процесс обучения на иностранном языке, а объектом изучения является интерактивный метод обучения иностранному языку. Говорят, что использование интерактивных методов зависит от цели урока, опыта участников и учителя, их вкусов по разным причинам.

Ключевые слова: методические инновации, методы обучения иностранному языку, информационные технологии, концепция интерактивного обучения, рефлексивные способности, учебные мотивы, средства общения.

The main methodological innovations are related to the use of interactive methods of teaching a foreign language. This tendency to move from a communicative approach to its various forms - the interactive approach - is effectively used by teachers in the classroom and carried out in the traditional way. The use of interactive methods of the subject in primary school is a learning process in a foreign language, and the object of study is an interactive method of teaching a foreign language. It is said that the use of interactive methods depends on the purpose of the lesson, the experience of participants and the teacher, their tastes for various reasons.

Key words: methodological innovations, methods of teaching a foreign language, information technology, the concept of interactive learning, reflexive abilities, learning motives, means of communication.

Қазіргі қоғамда білім жеке тұлғаның қалыптасу процесі ретінде қарастырылады. Психологтар мен тәрбиешілер оқушыға жеке көзқарасты оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастырудың принциптерінің бірі ретінде жүзеге асырудың шұғыл қажеттілігін түсінді, өйткені бастауыш жалпы білім берудің мемлекеттік білім беру стандартындағы басты мақсат-жан-жақты дамыған тұлғаны тәрбиелеу. Тұлғаға бағытталған оқыту оқушының жеке басын терең құрметтеу негізінде оқытуды ұйымдастыруды, жеке даму ерекшеліктерін және оқу-тәрбиелік өзара әрекеттестіктің саналы жауапты субъектісі ретінде қарастырады.

Бастауыш мектеп жасында оқытылатын шет тілі пәнінің мақсаты-баланың жеке басының дамуы ғана емес, сонымен бірге оның сөйлеуін, оқушылар арасындағы сөйлеу қарым-қатынасының коммуникативті дағдыларын дамыту, яғни құзыреттілік тәсілді жүзеге асыру. Осыған байланысты жеке тұлғаны қалыптастырудың тағы бір маңызды құрамдас бөлігі білім алушылардың өзара әрекеттесуінің топтық формасы болып табылады. Психологиялық-педагогикалық әдебиеттегі бұл оқу іс-әрекеті де маңызды орын алады, өйткені ол балаларға ынтымақтастық пен қарым - қатынасты, қоршаған ортаны білуді, коммуникативті іс-әрекетті жүзеге асыру мүмкіндіктерін ашады.

Оқытудың жаңа формалары мен әдістерін іздеу-үздіксіз өзгеріп жатқан әлемде өмір сүруге және жұмыс істеуге қабілетті жан - жақты дамыған тұлғаны қалыптастыруға бағытталуы керек. Сондықтан, шет тілдерін оқыту әдістемесінде белсенді оқыту әдістері мен формаларын іздеуге ерекше назар аударылады, олардың көмегімен оқушылардың оқу белсенділігінің жоғары деңгейіне қол жеткізіледі.

Бүгінгі таңда негізгі әдістемелік инновациялар шет тілін оқытудың интерактивті әдістерін қолдануымен байланысты. Коммуникативті тәсілден оның алуан түріне-

интерактивті тәсілге ауысудың бұл тенденциясын Батыс әдіскерлері ұсынды. Көбінесе мұғалімдер сабақтарды дәстүрлі әдіс бойынша өткізеді, онда басты кейіпкер - мұғалімнің өзі, ал білім алушы - оқу процесінің пассивті қатысушылары. Мұндай әдістер балаларды сабақта жұмыс істеуге аз ынталандырады, сонымен қатар жалпы тілге деген қызығушылықтың жояды.

Бастауыш мектепте пәннің интерактивті әдістерді қолдану, шет тіліндегі оқу процесі болып табылады, ал оқу объектісі шет тілін оқытудың интерактивті әдістері болып табылады. Интерактивті әдістерді жіктеу өте қиын, өйткені олардың көпшілігі бірнеше әдістемелерді біріктіреді. Белгілі бір әдістерді қолдану әртүрлі себептерге байланысты: сабақтың мақсатына, қатысушылар мен мұғалімнің тәжірибесіне, олардың талғамына байланысты. Сондай-ақ көптеген әдістердің атауларының шарттылығын белгілеу қажет. Көбінесе бір атау әртүрлі мазмұнды белгілеу үшін қолданылады және керісінше, бірдей әдістер әртүрлі атаулармен кездеседі: шығармашылық тапсырмалар, шағын топтардағы жұмыс, танымдық ойындар, экскурсиялар, әлеуметтік жобалар, конкурстар, спектакльдер, интерактивті лекциялар, студент. мұғалімнің рөлі, «әркім бәрін үйретеді», күрделі және пікірталас проблемаларын талқылау, жоба әдісі, пікірлер ауқымы, пікірталас, пікірталас, симпозиум, «миға шабуыл».

Интерактивті оқыту білім беру процесінің әдеттегіден өзгеше логикасын болжайды: теориядан практикаға емес, жаңа тәжірибені қалыптастырудан оны қолдану арқылы теориялық түсінуге дейін [1]. Интерактивті әдістер білім беру процесінің барлық қатысушыларының өзара әрекетіне негізделген. Мұғалім оқушыларды қызықтырып қана қоймайды, балалардың өздері бір-бірімен араласа отырып, пікірталасқа, ойынға қатысады, сол арқылы қарым-қатынас арқылы білімге деген ынтасын арттырады. Барлық интерактивті оқыту әдістерінің мақсаттары бірдей:

- ақпаратты өз бетінше іздеуге, талдауға, нақты жағдайға дұрыс шешімдерді таңдауға үйрету (мысалы: сұрақтарға жауаптардың шаблондары/клишелері);
- топта жұмыс істеуге үйрету: жолдастарыңа құрметпен қарау, бір-бірінің пікірін құрметтеу, әртүрлі көзқарастарға төзімділік таныту;
- белгілі бір фактілерге сүйене отырып, өзіндік пікір қалыптастыруға үйрету.

Интерактивті оқыту тұжырымдамасы біз бұрын айтқан оқытудың бірнеше формаларын/модельдерін қарастырады: пассивті, белсенді, интерактивті. Бізді интерактивті оқыту моделі қызықтырады. Барлық интерактивті оқыту технологиялары еліктеусіз және еліктеуіш болып екіге бөлінеді. Имитациялық емес технологиялар зерттелетін құбылыс пен әрекеттің модельдерін құруды білдірмейді. Модельдеу технологиялары еліктеу немесе еліктеу-ойын модельдеуге негізделген, яғни. нақты жүйеде болып жатқан процестерді оқыту жағдайында жаңғырту [2]. Барлық интерактивті әдістер белгілі бір дәрежеде топта жұмыс істеуге бағытталғандықтан, сабақтағы жұптық және топтық жұмыс түрлері дәстүрлі фронтальды оқытудан артықшылығы бар, әмбебап тәрбиелік іс-әрекеттерді (бұдан әрі – ЖТБ) қалыптастыруға ықпал етеді.

Топтық жұмыстың негізгі мақсаты – оқушылардың ой-өрісін дамыту. Сонымен қатар, топтық жұмыс есептерді шешу жылдамдығында және оқудың өзін-өзі анықтауына қолайлы жағдай жасауда және ұйымдастырушылық жұмыс дағдыларын қалыптастыруда, мүмкін, ең бастысы, рефлексиялық қабілеттерді қалыптастыруда нәтижелі болды.

Дәстүрлі оқыту жүйесінде оқушылардың сабақтағы белсенділігін көтерген қолдары, жекелеген оқушылардың бүкіл сынып алдындағы жауаптары анықтайды. Бірақ әрбір бала өзінің психологиялық ерекшеліктеріне байланысты, әсіресе бастауыш сыныпта әлі де көпшілік алдында сөйлей алмайды. Ал сырттай сабаққа белсене қатысатын балалардың бұл материалды білетініне сенімділік жоқ.

Бірлескен іс-әрекетте, ең алдымен, оқушылардың шағын топтардағы белсенділігі көрінеді – сонда олар өздерін жайлы сезінеді. Түрлі себептермен әлі көпшілік алдында сөйлеп, өз ойын бүкіл сыныптың және мұғалімнің алдында дауыстап айта алмайтын оқушы

топта белсенді позицияны ұстана алады, ұсынылған сұрақтар мен тапсырмаларды барлығымен бірге талқылайды. Ол өзін сенімдірек сезінеді, бұл өте маңызды, әсіресе жаттығудың бірінші кезеңінде.

Сондықтан топтық жұмыс интерактивті модельде оқытудың бір түрі болып табылады және оқытудың келесі әдістерін қолдануды көздейді: ынтымақтастықта оқыту, топтық пікірталас, миға шабуыл. Ынтымақтастық оқыту – бұл ортақ мәселені шешу үшін біріккен шағын топтардағы оқушылардың өзара әрекеті. Бұл әдістің мәні өзара жағымды тәуелділікте, топта болып жатқан жағдайға жеке жауапкершілікте, ынтымақтастықты дамытуда [3].

Сабақтарында интерактивті әдістерді қолданатын көптеген педагогикалық тәжірибешілер оқу процесін ұйымдастырудың мұндай нұсқаларын өте тиімді деп санайды. Бұл, әсіресе, бастауыш сыныптағы сабақта айқын көрінеді. Кіші мектеп жасындағы балаларға бейнелі ойлау тән, сәйкесінше әрекеттің негізгі түрі – ойын. Интерактивті әдістерге оқушылардың қызығушылығын тудыратын және оларға қажетті материалды қызықты және қолжетімді түрде беруге мүмкіндік беретін әртүрлі ойын әдістерін қамтуы мүмкін. Бірақ барлық әдістерді жүзеге асыру мүмкін емес. Мысалы, POPS формуласы балалардың сөздік қоры мен белгілі бір лингвистикалық білімінің жетіспеушілігіне байланысты қиын әрекет болады. Өз кезегінде интерактивті әдістерді интерактивті технологиялар жүйесі ретінде сабақта жүзеге асыруға болады. Интерактивті оқыту технологиясы деп педагогикалық тиімді танымдық қарым-қатынасқа кепілдік беретін, нәтижесінде студенттердің жағдайды сезінуіне жағдай жасалатын, оқу ойындары түріндегі мұғалім мен оқушылардың өзара әрекетін ұйымдастыру әдістерінің жүйесін түсінеміз. оқу іс-әрекетіндегі табысқа жету және олардың мотивациялық, интеллектуалдық, эмоционалдық және басқа да салаларын өзара байыту. Алға қойған тәрбиелік мақсатқа жету үшін мұғалімді сауатты бағыттау маңызды [4].

Қазіргі уақытта интерактивті технологиялардың жеткілікті үлкен саны әзірленді, олар келесі жұмыс әдістерін қамтиды: «Аквариум»; «Браундық қозғалыс»; Шешім ағашы, карусель; «Миға шабуыл» және т.б [5]. Біз өз жұмысымызда бізге ең қызықты болып көрінген кейбір аталған әдістерді сипаттайтын боламыз.

Интерактивті оқытудың ең айқын технологиясы топтық жұмыс (жұптық, үштік, т.б.). Топтық жұмысты қолданудың көптеген жолдары бар. Мысалы, «Карусель» техникасы. Көптеген интерактивті әдістер сияқты, ол психологиялық тренингтен алынған. Техникамен жұмыс жасау барысында мұғалім балаларды екі сақинаға бөледі: ішкі және сыртқы. Ішкі сақина қозғалыссыз отырған оқушылардан тұрады, ал сыртқы сақинадағы оқушылар әр 30 секунд сайын сағат тілімен немесе сағат тіліне қарсы қозғалады. Осылайша, олар қысқа уақыт ішінде бірнеше тақырыпты талқылап, әңгімелесушіні олардың дұрыс екеніне сендіреді.

Бұл әдістеменің мәні мынада: 1) Микротоптың әрбір мүшесіне бір парақ қағаз беріледі де, мұғалім барлығына сұрақ қояды. Оқушылар сұраққа жауаптарын, өз пікірлерін топта талқыламай жазады. 2) Келесі кезекте ойынға қатысушылар шеңбер бойымен парақтарын алмасады. Бұл парақта әркім жауап жазуы керек, бірақ осы парақта жазылған жауап емес, барлық жазбалар бір-бірінен өзгеше болуы керек. Әркім өз парағын алғанша осылай жалғасады. 3) Тек осы кезеңде ғана топ барлық мәлімдемелерді талдап, ең сәтті, өзекті және нақтысын тандайды. 4) Бұл топтардың пікір алмасатын соңғы кезеңі. Әрқайсысы сұраққа жауаптың өзіндік тұжырымын ұсынады. Нәтижесінде ең сәтті және жиі кездесетін пікірлер жалпы тізімге енгізілген. Бұл тапсырманы орындау кезінде балаларда серіктестің мінез-құлқын басқару – бақылау, түзету, іс-әрекетті бағалау сияқты дағдылар қалыптасады; қарым-қатынастың міндеттері мен шарттарына сәйкес өз ойын жеткізе білу. Әдептілік сипаттағы диалогтар, «танысу», «құлт», «қоғамдық жерде әңгімелесу» т.б тақырыптар тамаша өңделген. Жігіттер ынтамен сөйлеп жатыр, сабақ қарқынды, нәтижелі.

Тағы бір қызықты интерактивті техника «Аквариум». Бұл студенттердің жеке тобының белгілі бір жағдайды ойнауынан тұрады, мысалы, кафедегі кездесу және олар

эмоцияларды, мінез-құлық ерекшеліктерін және т.б. олардың кейіпкері, оны мұғалім жұмысты бастамас бұрын сұрайды. Қалғандары сыншы, бақылаушы, маман ретінде әрекет етеді, іс-әрекетті талдап, сөйлеушілердің сөзінен жаңа сөздер мен сөз тіркестерін меңгереді. «Аквариум» тақырыбын және қатысушыларға арналған эмоционалдық рөлдерді мұғалім карталарда және басқа визуализация құралдарында диалог түрінде ұсынады. Мысалы, «Сенің үйің» тақырыбы. Мақсаты: «Өз үйің» тақырыбы бойынша сөздік қорын пайдалануға жаттықтыру. Үйренген сөздік қорын қайталап болған соң, мұғалім оқушыларды жаттығуға шақырады, жұппен бір-бірінен үйлері туралы, қандай жиһаздар бар, қандай тұрмыстық техника бар, бөлмесінде қандай интерьер бар екенін сұрайды. Содан кейін ерлі-зайыптылардың әрқайсысы мұғалімге және сыныпқа басқа адамның үйі туралы білгендерін айтады. Бұл жаттығуды орындау барысында қарым-қатынас дағдылары дамиды, қарым-қатынас міндеттері мен шарттарына сәйкес өз ойын жеткізе білу, әңгімелесушімен әрекеттесу кезінде өзін-өзі реттеу дағдысы (регуляторлық UUD) дамиды.

Миға шабуыл - барлық жастағы балаларға арналған өзекті әдіс. Пікірталасқа қатысушылар мүмкіндігінше көп шешімдерді, соның ішінде ең фантастикалық шешімдерді білдіруге шақырылады (мәселені талқылау уақыты әдетте 1-5 минутпен шектеледі). Содан кейін айтылған идеялардың жалпы санынан тәжірибеде қолдануға болатын ең сәттілері таңдалады. Проблемалық мәселелерді (денсаулық сақтау, спорт, жастар, білім беру жүйесі) талқылауға өте ыңғайлы.

«Браундық қозғалыс» әдістемесі ұсынылған тақырып бойынша ақпарат жинау мақсатында оқушылардың бүкіл сыныптағы қозғалысын қамтиды. Бұл әдісті сабақтың басында сөйлеу заряды ретінде қолдануға болады, мысалы, «Менің мерекелерім» тақырыбын қарастырыңыз. Мақсаты: сыныптастарының әрқайсысының мерекелері туралы ақпарат жинау, диалогқа түсу қабілетін дамыту, оқушыларды сабақтағы белсенді әрекеттерге дайындау. Мұғалім оқушыларды сыныптастарымен демалысты қалай өткізгені туралы әңгімелесуге шақырады. Әрқайсысы сыныптастарына бір-екі сұрақ қояды. Студенттер барлық сыныптастарына сұрақтарын қойып, кеңседе кездейсоқ қозғалады. Жауапты суретке түсіріп, содан кейін диаграмма, пайыз немесе жай ғана олардың сыныптастарының әрқайсысының мерекелері туралы білгендері туралы әңгіме түрінде ұсынуға болады. Бұл тапсырманы орындау кезінде балалар коммуникативті және реттеуші білім беру әрекеттерін қалыптастырады: диаграммалар түріндегі ақпаратты бекіту, қысқа жазбалар және алынған ақпаратты берумен байланысты дағдылар (оны қолдану және ұсыну).

Интерактивті технологияларды пайдалана отырып, шет тілін оқыту оқытуда ойынсыз жүзеге аспайды. Олар туралы келесі абзацта толығырақ айтатын боламыз. Біз шетел тілін оқытудың кейбір интерактивті технологиялары мен әдістерін келтірдік. Бірақ олардың көптігі бар, өйткені әр мұғалім өзінің бұрын қолданылмаған бірегей әдістемелерін жасай алады. Бұл технологиялардың барлығы белгілі бір білімді беруге ғана емес, сонымен қатар студенттер арасында эмоционалдық байланыс орнатуға ықпал етеді; қарым-қатынас дағдылары мен дағдыларын дамыту; студенттерді қажетті ақпаратпен қамтамасыз ету, онсыз бірлескен қызметті жүзеге асыру мүмкін емес; топпен жұмыс жасауға, басқалардың пікірін тыңдауға үйрету.

Шет тілдерін үйренудің балалардың есте сақтау қабілетіне әсерін де атап өткен жөн. Бастауыш сыныпта ана тілінің белсенді сөздік қоры 7 мың сөзге дейін көбейеді, бірақ дәл осы жаста әлі күнге дейін тілдік клишелер аз. Сондықтан балаларға өз ойларын жаңа конструкцияларға өзгерту оңай, шет тілінде байланыс орнатуда үлкен қиындықтар болмайды. Тілді ерте меңгеру тілді күшті және еркін меңгеруге ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар үлкен интеллектуалдық әлеуетке ие. Сонымен қатар, осы жасқа тән сөйлеуге еліктеу қабілеті ана тілінде калькасыз қарапайым сөйлеу үлгілерін оңай есте сақтауға мүмкіндік береді.

Кіші мектеп жасындағы балалар қазірдің өзінде олар үшін қызық емес әрекеттерге зейінін шоғырландыра алады, бірақ оларда еріксіз зейін әлі де басым, сондықтан оларға біркелкі әрекеттерге зейін қою қиынға соғады, олардың зейіні тез таралады. Бұл дененің

шамадан тыс жұмыс істеуге қарсы қорғаныс реакциясы. Зейіннің бұл ерекшелігі мұғалімнен ойын технологияларын қолдануды және іс-әрекетті жиі өзгертуді талап етеді. Көптеген физиологтардың пікірінше, оқу процесі жеткілікті түрде қалыптасқан ерікті зейінсіз мүмкін емес. Сондықтан бастауыш сыныптағы оқу үрдісі зейін мәдениетін тәрбиелеуге бағытталған. Мектеп өмірі баладан ерікті зейінді және зейінді шоғырландыру үшін ерікті күш-жігерді үнемі жаттықтыруды талап етеді.

Қабылдаудың ең сипатты белгісі оның төмен дифференциациясында. Бұл қабылдау кезінде аналитикалық функцияның жасқа байланысты әлсіздігімен түсіндіріледі. Дегенмен, бірінші және екінші сынып оқушылары ерекшеліктер мен бөлшектерді талдауға және оқшаулауға қабілетсіз деп ойлауға болмайды. Кейде кіші оқушылар ересектердің назарынан тыс қалған мәліметтерді байқайды. Балалардың қабылдауының бұл ерекшелігін білетін мұғалімдер балаларды тыңдауға және мақсатты түрде қарауға үйретеді, салыстыру элементтері арқылы бақылау дағдыларын дамытуға үлкен көңіл бөледі.

Кіші жастағы оқушылардың зейінін басқару мыналардың арқасында мүмкін болады:

- материалды, қызықты мазмұнды пайдалану;
- ұсынылған тапсырмалар мен жаттығулардың мағынасын (мотивтері мен мақсаттарын) түсіну/түсіну;
- жаттығуларды орындау тәсілін білу;
- шоғырланған жұмыс пен оңай қарым-қатынасқа қолайлы жағдай жасау.

Ерікті зейін басқа функциялармен және ең алдымен оқу әрекетінің табысты болуына жауап беретін оқу мотивациясымен бір мезгілде дамиды. Оның үстіне мотивациялық сфера даму қарқыны бойынша интеллектуалды саладан қалып қояды. Аса жоғары сезімталдық, терең және күшті тәжірибе алу қабілеті парасаттылық дәлелдерінен басым болады, осыған байланысты студент көптеген бөртпе әрекеттерді жасайды. Белгілі бір проблемалар мектеп оқушыларының өзін-өзі жақсы бағалауымен де байланысты. Баланы мақтаған отбасындағы бағалау мен оның мектептегі басқа балалармен салыстырғанда қалыптасқан шынайы бағасы сәйкес келмеуі немесе ішінара сәйкес келуі мүмкін. Отбасы мен мектептің көзқарастары алшақ болған кезде баланың психикасында қосымша күйзеліс пайда болады. Төмен өзін-өзі бағалау терең ішкі ыңғайсыздықпен байланысты болуы мүмкін. Сонымен қатар, өзін-өзі бағалау ғана емес, жалпы оқуға деген мотивация да зардап шегеді. Мотивация – сөзсіз белсенділік көзі және мотивация мен мағынаны қалыптастыру қызметін атқарады [6].

Тәжірибеде оқу мотивтерін қалыптастыру – оқудың ішкі мотивтері (мотивтер, мақсат, эмоциялар) пайда болатын жағдайларды жасау; студенттің оларды білуі және оның мотивациялық сферасын одан әрі өзін-өзі дамытуы. Бұл ретте мұғалім оқушылардың мотивациялық сферасының қалай дамып жатқанын бақылап қана қоймайды, психологиялық тұрғыдан ойластырылған әдістемелер жүйесі арқылы оның дамуын ынталандырады.

Бастауыш мектеп жасындағы балалардың қиялдау сияқты жас ерекшелігін де атап өткен жөн. Өзінің дамуында ол екі кезеңнен өтеді: біріншісінде – қайта құру (репродуктивті), екіншісінде – шығармашылық (өнімді). Бірінші сыныпта балалардың қиялы белгілі бір заттарға негізделсе, жасы ұлғайған сайын сөз алдыңғы орынға шығып, қиялға өріс береді. Шығармашылық қиял дамиды.

Бұл жастағы балалар қиялға бейім болады. Психологтар оны бала қоршаған өмірді өзіне және өз өміріне тәуелсіз елестете алатын ертегілер дәуірі деп атайды, сондықтан суреттелген оқиғаларға баланың психикалық қатысуы мүмкін. Қиял ең алдымен ертегілер жасындағы баланың рухани өмірінің осы қабілеттеріне сәйкес келеді, ол сипатталған балалық шақ кезеңінде тез дамиды [7].

Шығармашылық қиялдың бір көрінісі – тұлғалану, яғни жан-жануарларға, заттарға, абстрактілі ұғымдарға адамдық қасиеттер мен қасиеттер беру. Бұл мүмкіндікті мұғалімдер сабақта баланың реинкарнациясын қажет ететін ойын жағдайларын жасай отырып сәтті пайдаланады. Шетел тілін ойдағыдай меңгеруде шет тілін білудің маңызы ерекше. А.А.Леонтьевтің көзқарасы бойынша. бұл тұжырымдаманың артында:

1) психологиялық процестерді анықтайтын жоғары жүйке әрекеті типінің ерекшеліктерінің және басқа да жеке сипаттамалардың кешені (жүйке жүйесінің жалпы түрі, темпераменті, мінезі);

2) есте сақтау, зейін, қабылдау, ойлау, елестету және т.б. процестері барысындағы дамудың жеке ерекшеліктері;

3) қарым-қатынас процесіне байланысты жеке қасиеттердің айырмашылығы (босаңсу, төзімділік және т.б.) [8].

Сонымен, бастауыш мектеп жасының психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін ескере отырып, сабақта интерактивті оқытуды пайдалана отырып, шет тілін оқыту үдерісі:

- балалардың сөйлеуін және жалпы дамуын ынталандыру, жалпы білім берудің негізі ретіндегі бастауыш білімнің жалпы тәрбиелік мәнін арттыру, балаларды басқа халықтардың мәдениетімен таныстыру, сол арқылы жалпы адамдық сананы қалыптастыру;

- 1-11 жас аралығындағы шет тілін меңгере бастағанда туындайтын психологиялық кедергілердің алдын алатындықтан, шет тілін меңгеру үшін, сондай-ақ тілді одан әрі меңгеру үшін қолайлы бастапқы база құру;

- бірінші тілді оқуды ертерек аяқтау және екінші тілді байланыстыру мүмкіндігі;

- жалпы дағдыларды жетілдіру (кітаппен жұмыс істей білу, анықтамалық әдебиеттер);

- арнайы білім беру дағдыларын қалыптастыру (қос тілді сөздікпен жұмыс істей білу) [9].

Интерактивті әдістердің бір түрі - оқу ойыны, әсіресе кіші жастағы оқушылармен жұмыс істеуде тиімді, өйткені бұл кезеңдегі оқушылардың оқу әрекеті балаға сәтті жүзеге асыру үшін қажет материалдың үлкен көлемін игерумен байланысты. алдағы уақыттағы оқу іс-шаралары.

Оқытудың интерактивті әдістеріне сонымен қатар шығармашылық тапсырмалар, шағын топтарда жұмыс, тренингтер және т.б. Сабақта интерактивті оқыту әдістері жүйелі түрде қолданылып, барлық ережелер мен нормалар сақталса, оқушылардың ақпаратты меңгерудегі өнімді тәсілдері қалыптасады, қателесу мен қате болжам жасау қорқынышы жойылады.

Қазіргі уақытта оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың теориясы мен тәжірибесінде елеулі өзгерістер орын алуда. Шет тілдерін оқыту барлық студенттер білім алып, оқу үдерісіне белсенді қатыса алатындай етіп құрылуы керек. Оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың бір нұсқасы мұғалімнің өз іс-әрекетінде оқытудың интерактивті әдістерін қолдануы болып табылады. олар сөйлеу әрекетін табиғи коммуникативті жағдайға жақындатады, коммуникативті дағдыларды дамытуға көмектеседі, тілдік бағдарламалық материалды тиімді өңдеуге ықпал етеді, оқытудың практикалық бағытын қамтамасыз етеді, мектептегі оқу-тәрбие үрдісінен формализмді алып тастауға көмектеседі.

Интерактивті оқытудың негізгі мақсаты – мұғалімнің оқушының өзі ашатын, меңгеретін және білімді құрастыратын жағдай жасауы. Интерактивті режимде құрылған сабақтар әрбір оқушының проблеманы шешуге қатысуына мүмкіндік береді, нәтижесінде коммуникативті дағдылар қалыптасады, ынтымақтастық пен өзара әрекеттесу қабілеті қалыптасады, сыни ерекше ойлау дамиды.

Оқушылардың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері өз кезегінде бастауыш мектептегі шет тілі сабағында интерактивті әдістерді қолданудың жетекші көрсеткіштері болып табылады. Сыныптағы өзара әрекеттестік мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, балалардың тілді ойдағыдай меңгеруіне көмектеседі. Оқу үрдісін мұндай ұйымдастыру өз-өзіне сенімді және өнімді танымдық әрекетке қабілетті жаңа тұлғаның қалыптасуына ықпал етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Плаксина, И.В. Интерактивные технологии в обучении и воспитании : метод. пособие/ И.В. Плаксина; Владим. гос. ун-т им. А.Г. и Н.Г. Столетовых. - Владимир: Изд-во ВлГУ, 2014. - 163 с.

2. Интерактивные методы, формы и средства обучения (методические рекомендации). Ростов-на-Дону: РЮИ, 2013. - 49 с.

3. Петерсон, Л.Г. Система и структура учебной деятельности в контексте современной методологии/Л. Г. Петерсон] - М.: АПКиППРО, УМЦ «Школа 2000...», 2006. - 92 с.
4. Кукушкин, В.С. Теория и методика обучения/ В.С. Кукушкин. - Ростов н // Д.: Феникс, 2005. - 474 с. - ISBN: 5-222-07126-X.
5. Пидкасистый, П.И. Технология игры в обучении и развитии/ П.И. Пидкасистый, Ж.С. Хайдаров. - М.: МПУ, 1996. - 272 с.
6. Маркова, А.К. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя/ А.К. Маркова // Советская педагогика. -1990. - №8. С. 82-88.
7. Кириллова, А.Л. О некоторых особенностях развития воображения детей дошкольного возраста/ А.Л. Кириллова, О.М. Дьяченко // Вопросы психологии. - М.: Педагогика. - 1987. - №1. - С. 107-113.
8. Берман, И.М. Очерки методики обучения чтению на иностранном языке/ И.М. Берман: под ред. И.М.Бермана, В.А. Бухбиндера. – Киев: Вища шк. Изд-во при Киев. гос. ун-те, 1977. - 175 с.
9. Василевич, А.П. Учим детей английскому языку/ А.П. Василевич // Иностр. яз. в шк. - 2009.- № 4. - С.75-80.

УДК 371.123

<https://doi.org/10.53355/v2886-6898-8881-a>

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТВОРЧЕСКОЕ САМОРАЗВИТИЕ КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ В ПРОЦЕССЕ ВНЕАУДИТОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Токебаев Е. Е.

Музыкальный колледж им. К. Байсейтова, г. Талдыкорган

E-mail: Erzhik-vid_men@bk.ru

В этой статье раскрывается, современное образование которое направленно на личностно-профессиональное развитие будущего учителя музыки и ставит во главу проблему создания условий, направленных на активизацию самопознания. Саморазвитие как условие формирования творческой активности будущих учителей музыки в процессе внеаудиторной деятельности, изменение их отношения к собственным достижениям в области избранной музыкально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: музыкально-педагогическая деятельность, творческое саморазвитие, самопознание, искусство, эксперимент.

Бұл мақалада болашақ музыка мұғалімінің жеке және кәсіби дамуына бағытталған және өзін-өзі тануды арттыруға жағдай жасау мәселесін алға қоятын қазіргі заманғы білім туралы айтылады. Өзін-өзі дамыту болашақ музыка мұғалімдерінің сыныптан тыс жұмыс процесінде шығармашылық іс-әрекетін қалыптастырудың, таңдалған музыкалық-педагогикалық іс-әрекет саласындағы өзіндік жетістіктеріне басшылыққа алу өте маңызды.

Тірек сөздер: музыкалық-педагогикалық іс-әрекет, шығармашылық өзін-өзі дамыту, өзін-өзі тану, өнер, эксперимент.

This article reveals the modern education that is aimed at the personal and professional development of the future music teacher and focuses on the problem of creating conditions aimed at activating self-knowledge. Self-development as a condition for the formation of creative activity of future music teachers in the process of extracurricular activities, changing their attitude to their own achievements in the field of selected musical and pedagogical activities.

Keywords: musical and pedagogical activity, creative self-development, self-knowledge, art, experiment.